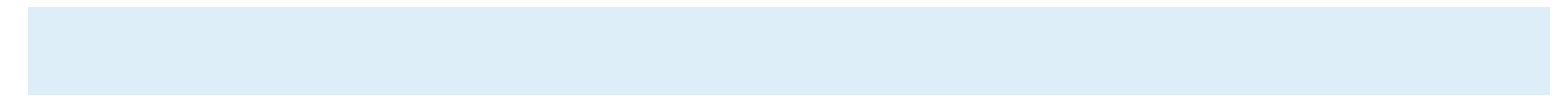

Beleidskader rente en afschrijvingen 2016

Augustus 2016

Inhoudsopgave

1. Wat willen we bereiken?	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Samenvatting	3
1.3 Kaders.....	4
2. Wat gaan we daarvoor doen?	5
2.1 Investerings, rente en afschrijvingen	5
2.2 Investerings	5
2.2.1 Investerings en de gemeentelijke vrijheid	5
2.2.2 Investerings in relatie tot vervanging	6
2.2.3 Register van investerings	7
2.3 Afschrijven	7
2.3.1 De bepalende factoren voor afschrijven	7
2.3.2 De afschrijvingsmethode	7
2.3.3 De afschrijvingstermijnen.....	8
2.3.4 Het moment van afschrijven	8
2.4 Rente	8
2.4.1 Methode van vaststellen van het rentepercentage.....	8
2.4.2 Toerekening van rente.....	8
2.4.3 Rente van investerings.....	10
2.4.4 Rente naar grondexploitaties.....	10
3. Wat mag het kosten?	12
4. Hoe kunnen we er op sturen?	12
Bijlage 1: Afschrijvingstabel materiële vaste activa.....	13
Bijlage 2: Voorschriften Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).....	14
Bijlage 3: Definities	17
Bijlage 4: Schema rentetoerekening	18

1. Wat willen we bereiken?

1.1 Aanleiding

Het beleidskader rente en afschrijvingen geeft de kaders aan voor het activeren van investeringen, het afschrijven en het toerekenen van rente.

De aanleiding voor de actualisatie van het beleidskader rente en afschrijvingen zijn de vernieuwingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) van maart 2016. De wijzigingen m.b.t. het onderdeel rente dienen hun weerslag te vinden vanaf de begroting 2018¹.

Door middel van een actueel beleidskader voor rente en afschrijvingen worden de volgende doelstellingen gerealiseerd:

- voldoen aan wet- en regelgeving;
- adequate financiële beheersing;
- uniformiteit in de wijze waarop wordt omgegaan met investeringen, rente en afschrijvingen.

In bijlage drie van het beleidskader is een definitie overzicht opgenomen.

1.2 Samenvatting

De actualisatie van het beleidskader rente en afschrijvingen bestaat voornamelijk uit wijzigingen vanuit het BBV. Deze wijzigingen hebben betrekking op de wijze waarop wordt afgeschreven op investeringen met maatschappelijk nut, de rentetoerekening naar taakvelden en de looptijdbeperving en kostentoerekening bij grondexploitaties.

Het huidige BBV laat gemeenten de vrijheid om investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (wegen, parken etc.) al dan niet te activeren en daarbij versneld af te schrijven. Dit leidt tot grote verschillen tussen gemeenten, waardoor vergelijking van kosten bemoeilijkt wordt. Ook binnen gemeenten kunnen door uiteenlopende keuzes omtrent afschrijving onduidelijkheden ontstaan.

Met het oog op een betere vergelijkbaarheid van de kosten van gemeenten, wordt in het aangepaste BBV de systematiek van activering en afschrijving voor alle investeringen gelijk getrokken: investeringen met maatschappelijk nut dienen, evenals investeringen met een economisch nut, te worden geactiveerd en over de verwachte levensduur te worden afgeschreven.

Met de invoering van de taakveldenstructuur vanaf het begrotingsjaar 2017 zullen ook de rentelasten die direct verband houden met een bepaald taakveld worden toegerekend aan de investering binnen dat taakveld. Dit geldt voor zowel de directe kosten (de rente- en afschrijvingskosten van bijvoorbeeld onderwijshuisvesting worden aan het desbetreffende taakveld toegerekend) als de overheadkosten (de rente- en afschrijvingskosten van investeringen op het terrein van overhead worden toegerekend aan het taakveld overhead).

In de paragraaf Financiering van de begroting wordt inzichtelijk gemaakt hoe de rentelasten en de rentebaten worden toegerekend aan taakvelden, grondexploitaties en projecten.

Ten slotte wijzigt bij de grondexploitaties onder andere de looptijd van projecten waarmee gerekend mag worden naar maximaal 10 jaar om zo de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken. Daarnaast mag voor de bouwgrond in exploitatie uit voorzichtigheidsoverwegingen alleen de rente over het vreemd vermogen worden toegerekend en geen rente over het eigen vermogen.

---

¹ De notitie rente 2017 van juli 2016 is een onderdeel van het totaal aan BBV vernieuwingen. In deze notitie is aangegeven dat de stellige uitspraken m.b.t. rente vanaf het begrotingsjaar 2018 verplicht ingevoerd dienen te worden. De overige BBV vernieuwingen, zoals het instellen van taakvelden, dienen m.i.v. het begrotingsjaar 2017 ingevoerd te worden.

1.3 Kaders

1.3.1 BBV en Gemeentewet

Voorschriften en wet

De Gemeentewet schrijft voor dat gemeenten een begroting, meerjarenraming, jaarrekening en een jaarverslag maken. De eisen waaraan deze documenten moeten voldoen, zijn opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

De belangrijkste wettelijke voorschriften zoals opgenomen in het BBV met betrekking tot waarderen, activeren en afschrijven zijn als bijlage twee bij deze notitie opgenomen.

Hierbij zien we in de artikelen 33 t/m 36 en 51 en 52 voorschriften over het verplicht opnemen en toelichten op de balans van verschillende categorieën activa. De artikelen 59 t/m 65 geven voorschriften over de wijze van afschrijven.

Uitvloeisel wettelijk kader

In het BBV zijn enkele belangrijke richtlijnen en regels vastgelegd waaraan de gemeente in ieder geval moet voldoen als het gaat om activeren en afschrijven, te weten:

- immateriële activa zijn gelimiteerd en worden in maximaal vijf jaar afgeschreven;
- het activeren van tekorten in enig exploitatiejaar is verboden. Deze tekorten worden ten laste van de Algemene Reserve gebracht;
- investeringen met een meerjarig economisch nut (met en zonder heffing) en maatschappelijk nut worden geactiveerd. De afschrijvingstermijnen zijn vermeld in bijlage één;
- bij investeringen met een economisch nut (met en zonder heffing) en maatschappelijk nut worden bijdragen uit reserves niet meer in mindering gebracht op het investeringsbedrag: bruto-verantwoording is voorgeschreven. Wel mag er een (egalisatie)reserve ingesteld worden voor de dekking van de kapitaallasten;
- bijdragen van derden die in directe relatie staan tot investeringen worden in mindering gebracht op het investeringsbedrag. Dit geldt voor investeringen met een economisch nut (met en zonder heffing) en voor investeringen met maatschappelijk nut.

1.3.2 Financiële verordening

In onze Financiële verordening 2015 ex artikel 212 Gemeentewet (artikel 9 en artikel 24 lid 2b) zijn de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vastgesteld.

Artikel 9. Waardering en afschrijving vaste activa

Het college biedt aan de raad een *Nota afschrijvingenbeleid* aan. In de nota wordt aangegeven welke investeringen worden afgeschreven en welke afschrijvingsmethoden en -perioden daarbij worden gehanteerd, in overeenstemming met de relevante bepalingen in het *Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten*. De raad stelt de nota (en eventuele wijzigingen) vast.

Artikel 24. Administratie

2. De administratie is zodanig van opzet en werking, dat zij in ieder geval dienstbaar is voor:

- b. het verstrekken van informatie over ontwikkelingen in de omvang van activa met economisch nut, activa met maatschappelijk nut, voorraden, vorderingen, schulden, contracten, enzovoorts.

Voor het opstellen van het beleidskader rente en afschrijvingen is gebruik gemaakt van de Richtlijn voor beleidskaders (De evalueerbaarheid van beleid vergroten). Deze richtlijn geeft onder andere aan dat er een eenduidige naamvoering gehanteerd moet worden voor documenten die hetzelfde doel dienen. Omdat het huidige document betrekking heeft op de kaderstellende rol van de raad op beleidsniveau dient de naam beleidskader gehanteerd te worden in plaats van nota. Vandaar dat er niet meer gesproken wordt over de nota rente- en afschrijvingsbeleid, maar over het beleidskader rente en afschrijvingen.

2. Wat gaan we daarvoor doen?

2.1 Investerings, rente en afschrijvingen

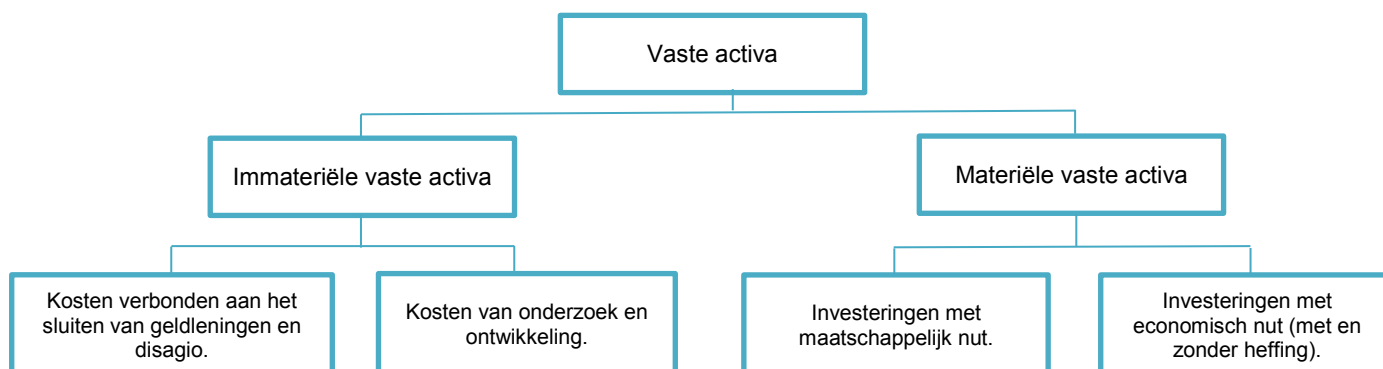
In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het beleid ten aanzien van investeringen, rente en afschrijvingen. Om een goed kader te bieden voor het rente- en afschrijvingsbeleid wordt allereerst ingegaan op het onderwerp investeringen, vervolgens komt het afschrijvingsbeleid aan bod en ten slotte het rentebeleid.

2.2 Investerings

2.2.1 Investerings en de gemeentelijke vrijheid

In deze paragraaf wordt uiteengezet waar de keuzemogelijkheden liggen voor het maken van eigen beleid op de investeringen. Hiervoor is het van belang om onderscheid te maken tussen immateriële- en materiële vaste activa.

Schematisch kunnen we de onderverdeling van de vaste activa als volgt weergeven:

Immateriële vaste activa

Onder de immateriële vaste activa worden afzonderlijk opgenomen:

- kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en disagio;
- kosten van onderzoek en ontwikkeling.

a) Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en disagio

De kosten van het sluiten van geldleningen en disagio mogen maximaal de afschrijvingstermijn van de onderliggende geldleningen hebben. De praktijk is dat disagio eigenlijk niet voor komt en dat de kosten van het afsluiten van geldleningen in verhouding tot de omvang van de leningen relatief laag zijn. Bij leningen die doorgeleend worden aan derden, worden de kosten altijd doorberekend. De relatief geringe bedragen, gekoppeld aan de veelal lange looptijden van de leningen, geven geen aanleiding om deze kosten te activeren. Ook de kosten voor boeterente wegens het vervroegd aflossen/herfinancieren van de leningen mogen als disagio worden geactiveerd en afgeschreven. In de praktijk vindt vervroegd aflossen weinig meer plaats wegens de daarmee samenhangende hoge boeterente.

b) Kosten van onderzoek en ontwikkeling

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaalde investering kunnen worden geactiveerd indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- de gemeente heeft de intentie het actief te gebruiken of te verkopen;
- de technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast;
- het actief zal in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereren en;
- de uitgaven die aan het actief zijn toe te rekenen kunnen betrouwbaar worden vastgesteld.

Wanneer de gemaakte kosten in de praktijk niet leiden tot een daadwerkelijke investering, mogen de lasten niet worden geactiveerd.

De kosten voor geldleningen die kunnen worden geactiveerd zijn gering en de kans op het zich voordoen van kosten van disagio is klein. De kosten van onderzoek en ontwikkeling die mogen worden geactiveerd hebben een subjectief karakter. Om deze redenen wordt binnen onze gemeente niet gewerkt met immateriële vaste activa.

Materiële vaste activa

Onder de materiële vaste activa worden afzonderlijk opgenomen:

- a) investeringen met maatschappelijk nut;
- b) investeringen met economisch nut (met en zonder heffing).

a) *Investerings met maatschappelijk nut*

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut genereren geen middelen, maar vervullen wel duidelijk een publieke taak. Het betreft investeringen in bijvoorbeeld wegen, water en groenvoorzieningen.

Met de vernieuwing van het BBV is het verplicht om investeringen met maatschappelijk nut te activeren. Deze mogen dan niet meer in één keer als last worden genomen. Ook de verdere behandeling van de activering wordt gelijk getrokken aan de investeringen met een economisch nut. Dit betekent dat afschrijving moet plaatsvinden over de gebruiksduur en dat reserves niet meer direct in mindering op de investering mogen worden gebracht.

b) *Investerings met een economisch nut (met en zonder heffing)*

Investerings hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn (er een markt voor is) en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Indien dit genereren van middelen gebeurt of kan gebeuren door middel van het vragen van rechten of heffingen, dan spreekt het BBV van een investering met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven. Een investering met een economisch nut komt niet in één keer ten laste van de begroting, maar moet als bezitting op de balans worden geactiveerd. Vervolgens wordt jaarlijks een deel van de investering ten laste van de begroting gebracht, naar rato van de gebruiksduur van het actief. Dit is de afschrijvingslast.

2.2.2 Investerings in relatie tot vervanging

Bij gemeenten is de verplichting tot vervanging voor een deel van de kapitaalgoederen van een andere orde dan bij bedrijven. Een deel van de activa is noodzakelijk om de gemeentelijke dienstverlening (productie) te kunnen blijven uitvoeren. Hier geldt in feite een economische vervangingsverplichting: zonder deze activa kan de dienstverlening niet gewaarborgd worden.

Voor een ander deel van de activa is de vervanging meer de uitkomst van een maatschappelijk dan van een economisch proces. Voorbeelden hiervan zijn de vervangingen van een sportveld, een school of een voorziening voor ouderen. Op basis van een gewijzigde vraag naar buitensportvoorzieningen, demografische- en/of maatschappelijke ontwikkelingen kan besloten worden wel of juist niet tot vervanging van het kapitaalgoed over te gaan.

Onder routine-investerings wordt de vervanging van bedrijfsmiddelen verstaan. Dit zijn kapitaalgoederen die noodzakelijk zijn om de continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening te verzekeren. Het gaat bijvoorbeeld om vervanging van ICT-middelen, auto's en meubilair. Als het aanschaffingen betreft van meer dan € 25.000 worden deze geactiveerd.

Door de spreiding van de oude investeringen naar soort en in de tijd benadert de totale omvang aan investeringen een vorm van een zogeheten ideaalcomplex. In grote lijnen geldt dan dat de vrijvallende kapitaallasten de ruimte bieden om de lasten van vervangingsinvesteringen te dekken. De vrijval en het beslag wordt aan de hand van een meerjarenplanning verwerkt in de meerjarenbegroting.

2.2.3 Register van investeringen

De gemeente Den Helder hanteert een register van onderhanden investeringen waarin een actuele stand van de investeringen wordt bijgehouden. Het register van investeringen staat gepubliceerd op het managementinformatiesysteem en het digitale P&C-systeem. Op deze manier is er op elk moment een actueel overzicht beschikbaar.

- Zowel investeringen met een economisch nut (met en zonder heffing) als met maatschappelijk nut worden geactiveerd.
- Het drempelbedrag voor activeren is € 25.000.
- De BTW wordt niet geactiveerd als de BTW compensabel of verrekenbaar is.
- Wanneer een investering uit meerdere delen bestaat (met eventueel verschillende afschrijvingstermijnen) bestaat de mogelijkheid om de componentenmethode toe te passen. De componentenmethode houdt in dat verschillende samenstellende delen van een materieel vast actief afzonderlijk worden afgeschreven op basis van het individuele waardeverloop van die delen (bijvoorbeeld (onderdelen van het) gebouw, installaties en grond).
- Een krediet dat is ingesteld en na 2 jaar nog niet in gebruik is genomen wordt afgesloten.
- Als er één jaar lang geen uitgave is gedaan op een actief krediet wordt dit krediet afgesloten (tenzij gemotiveerd wordt toegelicht waarom het krediet geactiveerd moet blijven).

2.3 Afschrijven

2.3.1 De bepalende factoren voor afschrijven

De hoogte van de jaarlijkse afschrijving wordt bepaald door wettelijke voorschriften en door de volgende aspecten:

- de aanschafwaarde- of historische kostprijs
- de verwachte gebruiksduur of productiecapaciteit;
- de verwachte restwaarde en
- de afschrijvingsmethode.

De aanschafwaarde bestaat uit de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De historische kostprijs bestaat uit materiaal en arbeidskosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, eventueel verhoogd met indirecte productiekosten (exclusief mensuren).

De verwachte gebruiksduur zal steeds berusten op een schatting. Ervaringsgegevens zijn daarbij een nuttig hulpmiddel. In bijlage één van deze notitie is een tabel met afschrijvingstermijnen opgenomen welke door de gemeente Den Helder gehanteerd wordt.

De verwachte restwaarde is eveneens een schatting en wordt vaak als nihil aangemerkt. Als een actief dat afgestoten wordt een hogere opbrengstwaarde heeft dan zijn boekwaarde, moet het verschil op grond van het BBV als boekwinst van het jaar van verkoop verantwoord worden. De inruilwaarde mag niet in mindering op de aanschafwaarde van het nieuwe actief gebracht worden.

In het geval van opstallen wordt de waarde van het bebouwde gedeelte wel in de berekening betrokken, terwijl de ondergrond buiten beschouwing blijft. Dit komt omdat gronden en terreinen geen beperkte gebruiksduur hebben en daarom ook niet worden afgeschreven. Dit geldt echter niet voor de ondergrond van wegen, fietspaden et cetera, hierop wel mag worden afgeschreven.

2.3.2 De afschrijvingsmethode

De afschrijvingsmethode is sterk medebepalend voor het afschrijvingsdeel van de kapitaallasten. We onderscheiden de volgende meest gebruikte methoden:

- *lineair*: de afschrijving blijft gedurende de looptijd constant, de jaarlijkse kapitaallasten (som van rente en afschrijving) dalen door afname van de rentecomponent.
- *annuïtair*: de afschrijving stijgt jaarlijks, de jaarlijkse kapitaallasten blijven constant omdat de stijging van de afschrijving wordt gelijkgesteld aan de afname van de rentecomponent.

Bij de keuze tussen de afschrijvingsmethoden moet aangesloten worden bij het verloop van de waardedaling. Het is gebruikelijk om investeringen lineair af te schrijven omdat de vermindering van de productiecapaciteit veelal gelijkmatig verdeeld over de levensduur afneemt.

Daarbij loopt de gemeente bij deze methode het minste risico. Bij lineaire afschrijving zijn de kapitaallasten het eerste jaar het hoogst (toegerekende rentekosten en afschrijvingskosten). Door daling van de boekwaarde nemen de jaarlijkse rentelasten af. De jaarlijkse vrijkomende financiële ruimte vloeit terug naar de algemene middelen. De eventuele extra onderhoudskosten die voortvloeien uit veroudering van het actief moeten gedekt worden uit dezelfde algemene middelen. Het bestaande beleid is lineaire afschrijving.

Bij een annuïtaire afschrijving wordt het constant blijven van de jaarlijkse kapitaallasten als een voordeel gezien. In economische zin is het alleen een juiste methode als het aannemelijk is dat het gebruik, en dus de afschrijvingscomponent, de eerste jaren lager ligt dan in latere jaren.

In de gemeente Den Helder wordt alleen de *lineaire methode* toegepast, tenzij bij besluit gemotiveerd wordt aangegeven dat hiervan dient te worden afgeweken.

2.3.3 De afschrijvingstermijnen

In bijlage één van deze notitie is een tabel met afschrijvingstermijnen, gerangschikt naar het soort investeringen, opgenomen. Hierbij is gebruik gemaakt van bestaande praktijkgegevens en de notitie software van het BBV. Ook is gekozen voor een beperkt aantal categorieën, dit bevordert de transparantie en geeft vereenvoudigd de verwerking in de administratie weer. De schijnbare grotere nauwkeurigheid bij het gebruik van een uitgebreide sterk gespecificeerde lijst met veel verschillende termijnen weegt hier niet tegen op.

2.3.4 Het moment van afschrijven

Een essentieel punt is het tijdstip waarop de afschrijvingstermijn ingaat. Dit hangt samen met het tijdstip van ingebruikname van het actief en het afsluiten van het krediet. Administratief start de afschrijving in het boekjaar nadat het actief (in delen) is opgeleverd.

Afschrijving start in het boekjaar nadat het actief (in delen) is opgeleverd.

2.4 Rente

2.4.1 Methode van vaststellen van het rentepercentage

Jaarlijks wordt het gemiddelde renteomslag percentage berekend. Het renteomslag percentage bestaat uit de totale te betalen rentekosten ten opzichte van de boekwaarde van de hiermee te financieren vaste activa.

Voor alle vaste activa wordt hetzelfde rentepercentage toegepast. Op zich varieert het percentage voor alle investeringen van jaar tot jaar. Door uit te gaan van de totale rente kosten zullen de schommelingen van jaar tot jaar beperkt zijn en kan het renteresultaat beter ingeschat worden. Bij de toelichting over het taakveld Treasury wordt verder ingegaan op het begrip renteresultaat.

2.4.2 Toerekening van rente

De commissie BBV heeft in haar nieuwe Notitie rente 2017 van juli 2016 een drietal stellige uitspraken en een tweetal aanbevelingen opgenomen over de toerekening van rente.

Stellige uitspraak A Uit paragraaf 2, ad c2 en c3

Het aantrekken en verstrekken van een lening betreft een treasury activiteit. De met deze activiteit gepaarde rentelasten en rentebaten behoren op het taakveld Treasury. Indien een lening specifiek is aangetrokken voor een project of (door)verstrekking (één op één doorlening), is sprake van projectfinanciering.

Stellige uitspraak B Uit paragraaf 2, ad d1 en d2

Als er wel een rentevergoeding over het eigen vermogen en/of de voorzieningen wordt berekend, dan is deze vergoeding maximaal het rentepercentage dat is gebaseerd op het gewogen samenstel van de (bruto) externe rentelasten over het totaal van de lang en kort aangetrokken financieringsmiddelen.

Stellige uitspraak C Uit paragraaf 2, ad e

De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in Euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage. Het bij de begroting (voor)gecalculeerde omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond.

Indien de werkelijke rentelasten in Euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten in Euro's die op basis van de voorgerecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.

Het toerekenen van rente aan de taakvelden vindt plaats via het taakveld Treasury. Hiertoe worden alle rentelasten en rentebaten in eerste instantie op het taakveld Treasury geboekt. Dit geldt ook voor de rentelasten en –baten van projectfinanciering.

Aanbeveling A Uit paragraaf 2

De commissie BBV adviseert het renteschema uit deze notitie (zie bijlage vier) in de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Aanbeveling B Uit paragraaf 2, ad d1 en d2

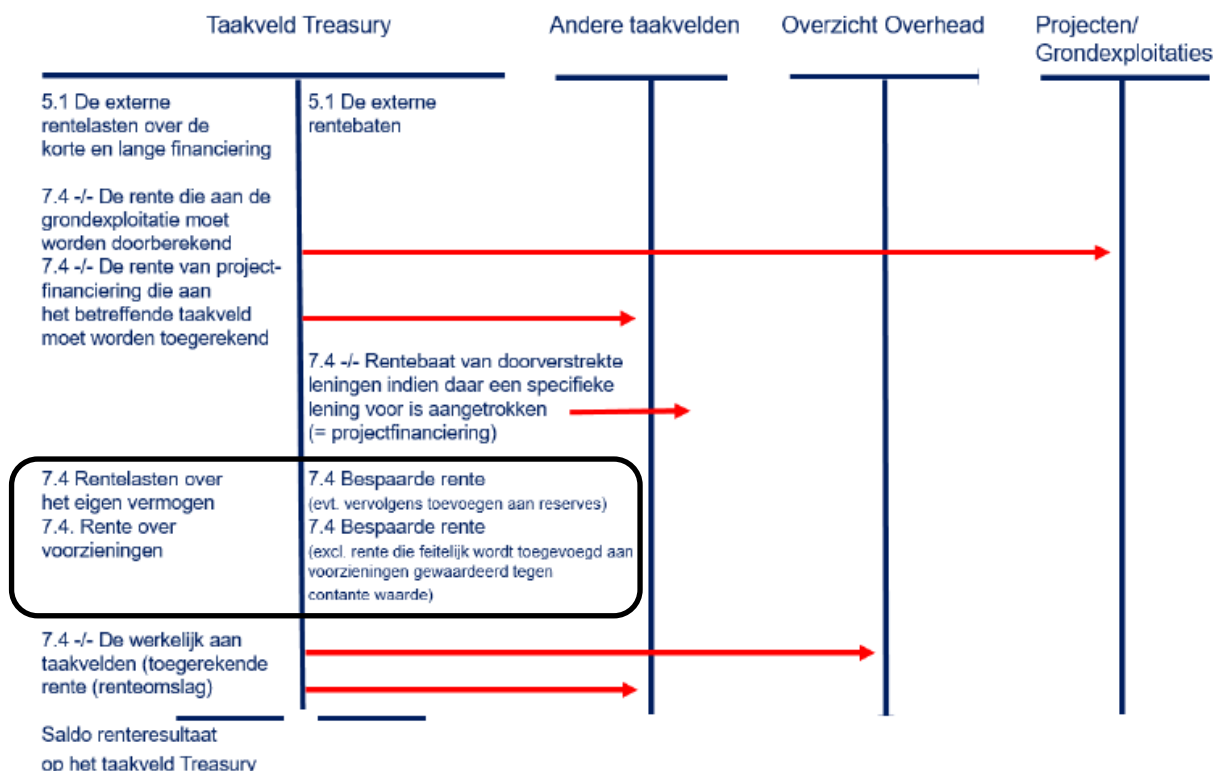
Alhoewel in het BBV de mogelijkheid vooralsnog blijft bestaan om een rentevergoeding (of een vergoeding voor de inflatie) over het eigen vermogen en de voorzieningen te berekenen en deze rente door te belasten aan de taakvelden, adviseert de Commissie BBV vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie deze systematiek niet (meer) toe te passen.

De gemeente Den Helder neemt beide aanbevelingen over. Met ingang van de begroting 2018 wordt een renteschema in de jaarstukken opgenomen en er zal geen rentevergoeding over het eigen vermogen berekend worden. Alleen de werkelijke rentelasten zullen worden doorbelast.

Taakveld Treasury

Het toerekenen van rente aan de taakvelden vindt plaats via het taakveld Treasury. In feite fungeert het taakveld Treasury als een kostenplaats. De externe rentelasten over de korte en lange financiering worden op het taakveld Treasury als last verantwoord. De externe rentebaten worden op dit taakveld als baat verantwoord. Vervolgens wordt de rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend, de rente van projectfinanciering die aan het desbetreffende taakveld (programma of overzicht Overhead) moet worden toegerekend en de werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag) als negatieve/doorberekende last op het taakveld Treasury verantwoord. Door deze wijze van verantwoorden resteert met betrekking tot de rente op het taakveld Treasury het renteresultaat. Het renteresultaat vormt uiteindelijk een last of een baat van de algemene reserve.

Schematische weergave van de wijze waarop de verantwoording van rente op het taakveld Treasury plaatsvindt. De posten in het zwarte kader zijn niet van toepassing voor de gemeente Den Helder.

2.4.3 Rente van investeringen

Het omslagpercentage op investeringen wordt berekend op basis van de werkelijke rente.

Wanneer een investering betrekking heeft op een bouwproject wordt tijdens de bouw nog geen rente toegerekend. Deze rentekosten maken nu onderdeel uit van de totale kosten van de schommelingen in de liquiditeitspositie. Als onderdeel van de totale kosten zijn deze kosten ook een onderdeel van de omslagrente.

De toerekening van kapitaallasten (rente en afschrijving) vinden een jaar na oplevering plaats.

2.4.4 Rente naar grondexploitaties

De investeringen van grondzaken wijken af van de standaard gemeentelijke investeringen:

- de gronden waarin geïnvesteerd wordt, zijn bedoeld om te verkopen en niet om zelf te behouden, ze hebben dus het karakter van voorraden
- na afsluiting van een exploitatiegebied gaat de infrastructuur van de openbare ruimte over naar de beheerorganisatie

De financiering van grondexploitaties vindt plaats in vorm van totaal financiering met de daaruit voortvloeiende omslagrente.

In maart 2016 heeft de commissie BBV de notitie Grondexploitaties geactualiseerd. Omdat er voor de grondexploitaties een aparte nota voor de gemeente Den Helder beschikbaar is volgen hieronder alleen de wijzigingen die betrekking hebben op de rente en de afschrijvingen.

Stellige uitspraken

B Uit paragraaf 4.2:

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex **maximaal 10 jaar** bedragen.

Deze 10 jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn, die voortschrijdend moet worden gezien en waar alleen gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord in de begroting en de jaarstukken. De motivatie moet tevens zijn voorzien van risicobeperkende beheersmaatregelen die de gemeente heeft genomen om de onzekerheden en risico's die gepaard gaan met de langere looptijd te verminderen.

D Uit paragraaf 4.3:

Voor de kosten die aan bouwgrond in exploitatie kunnen worden gerekend tot de vervaardigingskosten als bedoeld in artikel 63, 3e lid BBV², wordt aangesloten op de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening. Dit betekent dat maximaal deze kostensoorten kunnen worden toegerekend aan de bouwgrond in exploitatie, waarbij ten aanzien van de rente onder punt 'n'³ van deze lijst alleen de rente over het **vreemd vermogen** mag worden toegerekend en geen rente over het eigen vermogen. Zie ook paragraaf 4.4.

G Uit paragraaf 4.4:

De toegestane toe te rekenen rente aan bouwgrond in exploitatie moet worden gebaseerd op de **daadwerkelijk** te betalen rente over het vreemd vermogen⁴. Het is niet toegestaan om rente over het eigen vermogen toe te rekenen aan bouwgrond in exploitatie. Het over het vreemd vermogen te hanteren rentepercentage moet als volgt worden bepaald:

- het rentepercentage van de direct aan de grondexploitatie gerelateerde financiering in het geval van projectfinanciering;
- het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen, indien geen sprake is van projectfinanciering;

Indien de gemeente geen externe financiering heeft, dan wordt geen rente toegerekend aan bouwgrond in exploitatie.

De rente aan bouwgrond in exploitatie wordt toegerekend over de boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie per 1 januari van het desbetreffende boekjaar. Dit wordt per grondexploitatiecomplex (kortweg grex) berekend.

² Artikel 63, lid 3: De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd.

³ Artikel 6.2.4, lid n: Rente van geïnvesteerde kapitalen en overige lasten, verminderd met renteopbrengsten

⁴ De daadwerkelijk te betalen rente wordt jaarlijks uitgerekend.

3. Wat mag het kosten?

Het beleidskader voor rente en afschrijvingen wordt toegepast bij het opstellen van de jaarstukken in de P&C cyclus. Het beleidskader geeft in de techniek aan hoe we als gemeente omgaan met investeringen en de wijze waarop wordt afgeschreven en waarop de rente wordt berekend.

Het overnemen van aanbeveling B Uit paragraaf 2, ad d1 en d2 van de BBV, zijnde:

Alhoewel in het BBV de mogelijkheid vooralsnog blijft bestaan om een rentevergoeding (of een vergoeding voor de inflatie) over het eigen vermogen en de voorzieningen te berekenen en deze rente door te belasten aan de taakvelden, adviseert de Commissie BBV vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie deze systematiek niet (meer) toe te passen.

kan een financieel effect hebben op de begroting. Omdat deze aanbeveling zal worden ingevoerd vanaf de begroting 2018 zal het mogelijke effect worden opgenomen in de Kadernota 2018.

Voor het toepassen van deze werkwijze is geen budget gevoteerd, dat is voor de uitvoering van dit beleid niet nodig.

4. Hoe kunnen we er op sturen?

In onze Financiële verordening 2015 ex artikel 212 Gemeentewet (artikel 9) staat opgenomen dat het beleid ten aanzien van afschrijvingsmethoden en -perioden dient aan te sluiten bij de bepalingen in het BBV. Dit geldt uiteraard ook voor de wijze waarop er wordt omgegaan met rente toerekening.

Op het moment dat het BBV belangrijke wijzigingen op het gebied van rente en afschrijvingen doorvoert zullen deze worden overgenomen in het beleidskader van de gemeente Den Helder. Aan de raad wordt vervolgens een geactualiseerde beleidskader aangeboden. De verplichte bepalingen van het BBV (de stellige uitspraken) worden te allen tijde toegepast bij het opstellen van de P&C documenten. Het toepassen van deze regels wordt door een accountant gecontroleerd na oplevering van de jaarstukken. De gemeente is vrij om de aanbevelingen die door het BBV worden gedaan ten aanzien van rente en afschrijvingen op te volgen. De keuze om een aanbeveling wel of niet over te nemen is aan de raad, deze keuze wordt bij het vaststellen van het beleidskader gemaakt. Een aanbeveling van het BBV wordt door de organisatie overgenomen in de P&C documenten op het moment dat de raad hiermee heeft ingestemd.

Bijlage 1: Afschrijvingstabel materiële vaste activa

Omschrijving	E / M nut	Afschrijvings- termijn (jaren)
Gronden	E	0
Stichtingskosten onderwijsgebouwen (excl. grond)	E	40
Stichtingskosten nieuwbouw woningen en gebouwen (excl. grond)	E	40
Uitbreiding, verbouwing van woningen en gebouwen	E	20
Riolering (technische installaties)	E	15
Rioleringen (aanleg, vervanging)	E	40 - 60
Parkeergarages	E	40
Aanschaf woonwagens	E	20
Woonwagenlocaties	E	40
Begraafplaats	E	20 - 40
Inventaris	E	10
Parkeermeters en -automaten	E	10
Transportmiddelen, auto's, aanhangwagens, motorvoertuigen	E	5 - 15*
Automatiseringsapparatuur en kantoormachines	E	3 - 5*
Software	E	2 - 5
Wegen	M	40 (max)
Civiele kunstwerken (bijvoorbeeld bruggen)	M	40 (max)
Openbaar groen	M	40 (max)
	E = Economisch nut	* afhankelijk
	M = Maatschappelijk nut	van type

In het management informatiesysteem en het digitale P&C systeem wordt een actueel afschrijvingstabel gepubliceerd.

Bijlage 2: Voorschriften Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

In deze bijlage staan de relevante artikelen met betrekking tot activabeleid uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Paragraaf 4.5.3. Vaste activa

Artikel 33

Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa.

Artikel 34

In de balans worden onder de immateriële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- a. kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- b. kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- c. bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Artikel 35

1. In de balans worden onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:
  - a. investeringen met een economisch nut;
  - b. investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
  - c. investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.
2. Van de materiële vaste activa wordt aangegeven welke in erfpacht zijn uitgegeven.

Artikel 36

In de balans worden onder de financiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- a. kapitaalverstrekkingen aan:
  1. deelnemingen;
  2. gemeenschappelijke regelingen;
  3. overige verbonden partijen;
- b. leningen aan:
  1. openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden;
  2. woningbouwcorporaties;
  3. deelnemingen;
  4. overige verbonden partijen;
- c. overige langlopende leningen;
- d. uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Paragraaf 4.5.7. Toelichting op de balans

Artikel 51

In de toelichting op de balans wordt aangegeven volgens welke methoden de afschrijvingen worden berekend.

Artikel 52

1. In de toelichting op de balans worden onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:
  - a. gronden en terreinen;
  - b. woonruimten;
  - c. bedrijfsgebouwen;
  - d. grond-, weg- en waterbouwkundige werken;
  - e. vervoermiddelen;
  - f. machines, apparaten en installaties;
  - g. overige materiële vaste activa.
2. In de toelichting op de balans wordt het verloop van de activa, als bedoeld in het eerste lid, gedurende het begrotingsjaar, in een sluitend overzicht weergegeven. Daaruit blijken, voor zover van toepassing:
  - a. de boekwaarde aan het begin van het begrotingsjaar;
  - b. de investeringen of desinvesteringen;
  - c. de afschrijvingen;
  - d. bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief;
  - e. afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen;
  - f. de boekwaarde aan het einde van het begrotingsjaar.

Hoofdstuk V. Waardering, activeren en afschrijven

Artikel 59

1. Alle investeringen worden geactiveerd.
2. Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut kunnen worden geactiveerd.

Artikel 60

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief kunnen worden geactiveerd indien:

- a. het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen;
- b. de technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien vaststaat;
- c. het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut zal genereren en;
- d. de uitgaven die aan het actief zijn toe te rekenen betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Artikel 61

Bijdragen aan activa in eigendom van derden kunnen worden geactiveerd, indien:

- a. er sprake is van een investering door een derde;
- b. de investering bijdraagt aan de publieke taak;
- c. de derde zich heeft verplicht tot het daadwerkelijk investeren, op een wijze zoals is overeengekomen en;
- d. de bijdrage kan worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de provincie onderscheidenlijk gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Artikel 62

1. Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd.
2. In afwijking van het eerste lid worden de bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief op de waardering daarvan in mindering worden gebracht.
3. In afwijking van het eerste lid moeten de voorzieningen, bedoeld in artikel 44, eerste lid, onder d, in mindering gebracht worden op de investeringen, bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.

Artikel 63

1. Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
2. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten.
3. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd.
4. Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.
5. Van activa waarvan de bestemming verandert, wordt de actuele waarde van de nieuwe bestemming in de toelichting op de balans opgenomen.
6. In afwijking van het eerste lid is waardering tegen actuele waarde toegestaan voor de activa van de Nazorgfondsen bedoeld in artikel 15.47 van de Wet milieubeheer.
7. Passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd.
8. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de boekwaarde van leningen en vorderingen verrekend.

Artikel 64

1. De afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar.
2. Slechts om gegronde redenen mogen de afschrijvingen geschieden op andere grondslagen dan die welke in het voorafgaande begrotingsjaar zijn toegepast. De reden van de verandering wordt in de toelichting op de balans uiteengezet. Tevens wordt inzicht gegeven in haar betekenis voor de financiële positie en voor de baten en de lasten aan de hand van aangepaste cijfers voor het begrotingsjaar of voor het voorafgaande begrotingsjaar.
3. Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de op de verwachte toekomstige gebruiksduur.
4. In afwijking van het derde lid is de afschrijvingsduur voor de immateriële vaste activa, bedoeld in artikel 34 onder a, maximaal gelijk aan de looptijd van de lening.
5. In afwijking van het derde lid is de afschrijvingsduur voor de immateriële vaste activa, bedoeld in artikel 34 onder b, ten hoogste vijf jaar.
6. Voor bijdragen aan de activa in eigendom van derden, bedoeld is artikel 34, onderdeel c, is de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Artikel 65

1. Naar verwachting duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.
2. Voorraden en deelnemingen worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
3. Een actief dat buiten gebruik wordt gesteld wordt afgewaardeerd op het moment van buitengebruikstelling, indien de restwaarde lager is dan de boekwaarde.

Hoofdstuk IX. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 76

1. In afwijking van artikel 63, eerste lid, worden activa, die op 31 december 1994 tegen actuele waarde zijn gewaardeerd, volgens de op dat moment aanwezige boekwaarde voor de rest van de periode afgeschreven.
2. In afwijking van artikel 62, eerste lid, worden alle activa waarvoor op 31 december 2003 reserves op in mindering zijn gebracht op de waarde volgens de op 31 december 2003 aanwezige boekwaarde voor de rest van de periode afgeschreven.

Bijlage 3: Definities

Activa omvat de in geld uitgedrukte waarde die het geheel aan bezittingen vertegenwoordigt.

Vaste activa zijn duurzame investeringen en uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer.

Vlottende activa zijn voorraden, uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar, liquide middelen en overlopende activa (vooruitbetaalde gelden en nog te ontvangen gelden).

Immateriële vaste activa zijn kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en kosten van agio en disagio hierbij en kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief.

Materiële vaste activa investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Financiële vaste activa zijn kapitaalverstrekkingen, langlopende leningen, overige uitzettingen met een looptijd langer dan één jaar en bijdragen in de activa van derden.

(Dis)agio indien een aandeel of een obligatie boven zijn nominale waarde wordt uitgegeven, is het gedeelte van het bedrag boven deze waarde het agio. Wanneer deze onder zijn nominale waarde wordt uitgegeven, spreekt men van een disagio.

Investeren is het verwerven c.q. produceren van vermogensobjecten. Productie van vermogensobjecten vindt plaats door vervaardiging of door toevoegingen, wijzigingen of verbeteringen die meerjarig gebruikt kunnen worden om bij te dragen aan het maatschappelijk nut of als productiefactor en leiden tot een belangrijke waarde toe name van het object.

Kenmerkend voor investeringen is dus dat het gebruiksnut of de productiecapaciteit gedurende meerdere jaren aanwezig is.

Afschrijven is het tot uitdrukking brengen van de vermindering van de waarde van de activa en het verloop daarvan over de geschatte technische gebruiksduur dan wel de economische levensduur als deze korter is.

Technische levensduur is de tijd gedurende welke een productiemiddel technisch gezien in staat is productie te leveren.

Economische levensduur is de tijd gedurende welke een productiemiddel in staat is een bijdrage aan de productie te leveren en waarbij er geen productie middel beschikbaar is, dat dezelfde productie tegen lagere totale kosten kan leveren.

Afschrijvingsbedrag is het bedrag dat jaarlijks in mindering wordt gebracht op de boekwaarde in verband met gebruik en veroudering van de investering. Het afschrijvingsbedrag wordt jaarlijks ten laste van de exploitatie gebracht. De afschrijvingskosten mogen slechts worden bepaald op basis van de werkelijk betaalde verkrijgings- of vervaardigingskosten.

Afschrijvingsmethode geeft aan op welke wijze de afschrijving berekend wordt gedurende de gebruiksduur.

Annuïtaire afschrijvingsmethode is de methode waarbij zodanig wordt afgeschreven dat het bedrag van rente en afschrijving over de aanschafwaarde jaarlijks even groot is. Dit bedrag is de jaarlijkse annuïteit. Het jaarlijkse afschrijvingsbedrag is dan gelijk aan de annuïteit minus het rentebestanddeel.

Lineaire afschrijvingsmethode betreft een jaarlijks vast afschrijvingsbedrag, gewoonlijk in de vorm van een vast percentage, van de aanschaffings- of vervaardigingsprijs. De rente wordt vervolgens jaarlijks berekend over de restant boekwaarde.

Renteomslag is de berekening waarbij de totale rentekosten worden omgeslagen over de boekwaarden die gefinancierd moeten worden. De berekening levert een gemiddelde rente, de zogenaamde omslagrente op.

Bijlage 4: Schema rentetoerekening

Renteschema:

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€
b.	De externe rentebaten (idem)	-/- €

	Saldo rentelasten en rentebaten	€
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- €
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- €
c3.	De rentebaait van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+ €

	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+ €
d2.	Rente over voorzieningen	+/+ €

	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	€
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- €
		-----
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury	€

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook inzicht moet geven in:

- de rentelasten;
- het renteresultaat;
- de wijze waarop rente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en projecten;
- de financieringsbehoefte.

De onderdelen d1 en d2 in het kader zijn niet van toepassing voor de gemeente Den Helder.